

Pilgrimturism Europa Gävleborg – PEG

ERUF mål 2, åtgärd 1.2 Entreprenörskap

Projektägare

Forsa folkhögskola (TRU/Landstinget Gävleborg)
i samverkan med **Pilgrimstid Sverige**, ekonomisk
förening

3. Kontaktperson hos sökanden

Lennarth Rosén, 0650-541101, 070-6363927.

4. Betalningssätt

Bankgiro 5031-9771 (Forsa folkhögskola/TRU Landstinget)

5. Moms

Sökanden är momspliktig.

6. Upphandling

Sökanden Forsa folkhögskola omfattas av LOU. Samarbetspartner Pilgrimstid Sverige ekonomisk förening är inte upphandlande enhet enligt LOU men är medveten om nödvändigheten av att tillämpa LOU i projektets verksamhet. Upphandlingspolicy för Pilgrimstid bifogas.

7 Finansiering

Ekonomiskt stöd för projektet söks från Strukturfonden Norra Mellansverige (50%), Region Gävleborg (25%) och Länsstyrelsen Gävleborg (25%).

8 Projektbeskrivning

Inledande definition: Eftersom ordet "pilgrim" har sin ursprung i en religiös miljö vill vi göra ett inledande klargörande. Projektet Pilgrimsturism Europa Gävleborg kommer inte att bedriva propaganda eller mission för någon viss religion eller organisation. Vandrandet i sig (liksom ridandet, cyklandet och rodden) är konfessionslöst, och de som färdas på "pilgrimsleder" kan ha kulturhistoriska, turistiska eller hälsomässiga skäl för sin resa lika väl som religiösa. Det vi i fortsättningen av projektbeskrivningen kallar "pilgrimsleder" sammanfaller ofta med andra friluftsleder genom länet, och de är öppna för alla att använda. Den enskilde vandringsledaren (vid gruppvandringar) och vandraren själv avgör i vilken omfattning ett religiöst tilltal skall ingå i presentationen och tillämpningen av pilgrimens sju "nyckelord": Andlighet, Långsamhet, Bekymmerslöshet, Frihet, Delande, Tystnad och Enkelhet.

8.1 Bakgrund

Turismnäringen i Gävleborg består, liksom i grannregionerna, i hög grad av småskaliga aktörer som var för sig oftast är alltför små för att nå ut till en större marknad eller ens kunna ta emot större grupper av turister. Den internationella pilgrimsturismen har utvecklat verktyg för att hantera dessa problem, vilket vi i Sverige kan dra nytta av.

Spanien är det tydligaste exemplet på hur pilgrimsvandringar kan bidra till utveckling av en småskalig turism. Längs pilgrimslederna mot Santiago de Compostela vandrar/ridar/cyklar idag tiotusentals turister varje år, och det skapar underlag för en uppsjö av pilgrimshärbärgen, hotell, casas rurales (ungefär Bopå-lantgård), restauranger och butiker. En del av vandrarna kommer av religiösa skäl, andra för att söka lugnet och stillheten i vandringen, för att se en kulturhistoriskt rik trakt eller för motionens skull. Oavsett vilka bevekelsegrunder man har, behöver man olika slags service längs vägen och kan även lockas att också ta del av annat utbud i regionen.

I början av 1980-talet tog sig enstaka pilgrimer fram till Santiago de Compostela. Vid den tiden började man genom olika projekt förbättra möjligheterna för pilgrimer att ta sig fram, lederna märktes ut och härbärgen inrättades. Statistiken visar år 1985/86 på 2.491 pilgrimer. Det "heliga året" (år då S:t Jakobsfesten infaller på en söndag) 1993 var de 99.436! De tre senaste åren har man räknat in 100.377, 114.026 respektive 125.141 besökare. Då räknas dem som nått fram till Santiago längs lederna, inte de som vandrat delsträckor längs vägen. Besökarna kommer från hela världen, men näst efter Spanien är Tyskland högst representerat med 15.746 pilgrimer år 2008 – nära en fördubbling på två år! Intressant nog verkar det som om intresset för pilgrimsvandring i många länder får en renässans som börjar just under 1980- eller 1990-talet. Flera av de svenska pilgrimsorganisationerna startade också just vid den tiden. Något av en startpunkt för det internationella intresset för pilgrimsvandringar kom med Paulo Coelho's roman "Pilgrimsresan" (1987), som givits ut på mer än 35 språk och sålt i 76.000

exemplar bara i Sverige. Många andra böcker skrevs, även i Sverige, om vägen till Santiago de Compostela redan under 1980-talet men explosionen för svensk pilgrimslitteratur kom under 1990-talets senare hälft. Ett av de senaste exemplen på att intresset för Santiago de Compostela är stort även i Sverige är att Agneta Sjäddins bok "En kvinnas resa" (2007) fick både bra recensioner och 40.000 köpare. Även i Sverige anordnas allt fler längre eller kortare pilgrimsvandringar, förutom ett okänt antal pilgrimer som vandrar "på egen hand".

En nyckelfråga för utvecklingen i Spanien var att passera den punkt då serviceutbudet av härbärgen och skyltade leder gjorde sammanhängande vandringar möjliga. Det skedde vid 1980-talets början. Därefter har utvecklingen exploderat med många alternativa vandringar och olika servicealternativ. I Spanien kan man skaffa ett "pilgrimspass" som stämplas vid de olika stationer man passerar, och färdiga ledbeskrivningar för varje delsträcka finns att hämta t ex via Internet, eller att köpa. Pilgrimspassen fanns redan under medeltiden. Några svenska föreningar, däribland Pilgrimstid Sverige, har tillverkat liknande pass även för lederna från Bottenhavet till Atlanten.

Ett stort transnationellt projekt, Cammini d'Europa, finansierat främst genom EU:s Leaderplus-initiativ, har knutit samman olika geografiska områden i främst Spanien och Italien men dessutom Portugal, Frankrike och andra länder. Via Leader Intryck Hälsingland har pilgrimsprojekt i Hälsingland varit den enda nordeuropeiska medlemmen i detta internationella kontaktnät, vilket bl a lett till att ett pilgrimspaket från Hälsingland och upp till Trondheim kunnat marknadsföras i en stor internationell pilgrimskatalog. (Se bilagorna 12-16). Leaderprojektet ledde bland annat till skapandet av en ekonomisk förening, Pilgrimstid Sverige, med säte i Hälsingland. Föreningen, som har 3-4 deltidsanställda som arbetar med lederna, vandringar/ritter, projekt, nätverkskontakter, m m, presenteras utförligare på sid 4-5. Ett medeltida kapell i Stråsjö i norra delen av Hudiksvalls kommun har återuppbyggt, och åtskilliga mil leder har röjts upp, ledmarkerats, GPS-märkts och karterats. Förutom befintligt boende har ett pilgrimshärbärke med 16 platser inrättats genom Pilgrimstid Sverige, ekonomisk förening, i samarbete med Katolska församlingen och en pilgrimsintresserad sponsor från Tyskland. Även om det fortfarande finns luckor i serviceutbudet är det nu möjligt att företa en längre pilgrimsresa genom Hälsingland, och mindre grupper har fullföljt vandringar längs Helgonleden och Stråsjöleden hela vägen från Hälsingland till Nidaros (Trondheim).

Täta kontakter, främst genom Per-Olof och Elisabeth Andersson, Pilgrimstid Sverige och Forsa folkhögskola men även andra, har bidragit till att ledningen för Cammini d'Europa betraktar Pilgrimstid Sverige som sin kontaktpunkt i Sverige och önskar att Pilgrimstid tar på sig en roll som samordnare för en fortsatt expansion i Nordeuropa. Ett förslag till avtal med den innebörden har presenterats, men Pilgrimstid saknar idag ekonomiska resurser att ingå avtalet, med de kostnader som där nämns. (Bilaga 14: Avtalsförslag från GEIE).

8.2 Sammanfattande projektbeskrivning

Projektet bygger vidare på ett existerande kontaktnät för pilgrimsvandringar i och utanför Sverige, utvecklar nya aktiviteter i form av pilgrimsvandringar i och genom Gävleborg och marknadsför dem mot en internationell målgrupp.

8.3 Syfte med projektet

Att skapa hållbar ekonomisk tillväxt inom "pilgrimsturismen" i Gävleborg/Mellansverige genom att

- I nära samverkan med andra regionala turismaktörer bidra till uppbyggnaden av ett kontaktnät mellan lokala entreprenörer som levererar boende, mat, aktiviteter och annan service till pilgrimsturister, främst i Gävleborg men även i grannlänerna. Utbilda dem till att i högre grad identifiera sig själva som exportföretag
- Identifiera och åtgärda strategiskt viktiga luckor i utbudet av leder, boenden och annan service.
- Sätta samman och kvalitetssäkra upplevelsepaket /paketerbjudanden för målgruppen vandrare/ridande/hjulburna "pilgrimsturister".
- Marknadsföra "paketen" från mellersta Sverige internationellt främst genom att delta i det internationella nätverket Cammini d'Europa/Europas pilgrimsleder och valda delar av deras marknadsföringsinsatser, främst webbportal och resekalender
- Ta ledningen i uppbyggnaden av en nordeuropeisk "nod" för projektet Cammini d'Europa, och därigenom dels bidra till en utveckling av "pilgrimsturismen" i en större region, dels tillförsäkra

sig en plats i medvetandet hos "pilgrimturister", pilgrimsorganisationer och projekt kring pilgrimsleder.

8.4 Mål för projektet

Att ange mätbara mål i projekt av det här slaget är alltid svårt, särskilt när det kommer till arbetstillfällen. Vi räknar med att tre nya företag kan komma att starta med anknytning till pilgrimsvandringar (men säkert även annan turism). Vi tror att ett av dem kan drivas av en kvinna, ett annat av en man och det tredje ha delat ägande. I dessa kan det komma att sysselsättas tre kvinnor (varav en med utländsk bakgrund) och två män.

Vi förväntar oss därutöver att projektet bidrar till en positiv utveckling för flera företag inom den småskaliga turismen, men detta kommer inte att kunna mätas som nya arbetstillfällen skapade genom detta projekt.

Mätbara effekter i övrigt är:

- * Antalet färdiga resepaket som kan marknadsföras ut i Europa, och antal sålda sådana paket
- * Antal mil sammanhängande karterade vandringsleder
- * Färdigställda etapphandböcker
- * Antal medverkande entreprenörer/föreningar och liknande
- * Antal företag som genomgår "Exportstegen" och upprättar en internationell affärsplan
- * Antal nordeuropeiska partners som via Pilgrimstid samverkar med Cammini d'Europa.

8.5 Projektets målgrupp

Företagare inom den småskaliga natur- och kulturturismen i Gävleborg och angränsande län. Församlingar, hembygdsföreningar m fl som vill medverka till att skapa bra produkter. En sekundär målgrupp är de personer som är eller blir intresserade av att pilgrimsvandra i och genom Gävleborg, då vi måste lära oss mer om och sprida kunskap om pilgrimens behov och önskemål som potentiell kund till våra turistföretag.

8.6 Projektorganisation

Projektet leds av en styrgrupp med representanter för Forsa folkhögskola (Lennart Rosén, sammankallande/ordförande), Pilgrimstid Sverige ekonomisk förening (Ulf Krantz), Hälsingland Turism (Annika Bergström), Hälsingegårdsprojektet (Andreas Hagman) samt Studieförbundet Vuxenskolan (Nils Westling). Styrgruppsmedlemmarna har i flera fall också värdefulla kontaktnät in i andra organisationer. Vid eventuellt frånträde har resp organisation ansvar för att föreslå en efterträdare.

Arbetet genomförs praktiskt av tre deltidsanställda. Projektledare är Per-Olof Andersson, idag knuten till Forsa folkhögskola och med ett brett kontaktnät bland pilgrimsorganisationerna i Sverige. Den andra deltidsanställda är Elisabeth Andersson, anställd av Pilgrimstid. Den tredje medarbetaren nyrekryteras av Forsa folkhögskola med anledning av projektet. Därutöver kommer olika personer att timanställas av Pilgrimstid eller upphandlas externt för tidsbegränsade insatser.

En större referensgrupp inrättas med företrädare för alla de organisationer med vilka projektet samverkar. Dessa bjuds in till återkommande möten/workshops för att få information och ge synpunkter/förslag på hur arbetet skall bedrivas för att få största möjliga genomslag.

Projektägare: Forsa folkhögskola

Folkhögskolan, som är landstingsägd, firar 2009 sitt hundraårsjubileum. Forsa folkhögskola är en modern skola som vilar på denna hundraåriga tradition av kunskap, bildning och kultur. Skolan ordnar både läsårslånga kurser, kortkurser, sociala kurser (beroendeterapeututbildningar) och kurser med speciell inriktning, t ex de textiletetiska kurserna och Afasi-kurserna.

Samverkanspartner: Pilgrimstid Sverige, ekonomisk förening

Pilgrimstid Sverige ekonomisk förening bildades bland annat för att följa upp resultatet av tidigare pilgrimsprojekt i länet, däribland det Leaderfinansierade Ways of Europe som anslöt till Cammini d'Europa. Pilgrimstid har idag tre anställda, samt ett antal personer som rycker in vid behov. Föreningen arbetar med ledmärke, underhåll, information/marknadsföring, vandringar m m längs lederna mot Trondheim, samt arbetar även aktivt med att bygga kontaktnät inom och utom Sverige. Man ordnar även kurser på tema pilgrim, natur och kultur (t ex hantverk).

I föreningen Pilgrimstid ingår Elisabeth Andersson, Forsa, tidigare projektledare för Leaderprojektet Ways of Europe, m fl projekt som föregick detta. Hon och Per-Olof Andersson har sedan mer än 30 år egen erfarenhet av att vandra som pilgrimer i både Sverige, Spanien m fl länder och har besökt många av de

stora pilgrimsmålen i världen. Deras kontaktnät inom Norden och Europa är stort och de har båda ett stort personligt intresse av både pilgrimsvandring och utveckling av pilgrimsturism och landsbygdsutveckling. Ordföranden i Pilgrimstid, Ulf Krantz, har också ett stort kontaktnät. Han har vandrat och jagat i många länder, från Grönland till Nya Zeeland. Ulf och Margareta Krantz åkte 2004 skidor från Hälsingekusten över till Trondheim. Sedan dess har han gjort flera långvandringar, varit ledare för ett stort antal vandringar, samt lett kurser både om ledmärkning, underhåll och om vandring, m m. Han har också utformat en "Lathund för pilgrimsleder" som rekommenderas av riksföreningen Pilgrim i Sverige.

8.7 Arbetssätt och verksamhetsbeskrivning

Projektmedarbetarna skall delta i och vid behov initiera möten för att främja ökad samverkan kring natur- och kulturvandringar, med särskild tonvikt på pilgrimstemat. Detta sker huvudsakligen på två plan: lokalt/regionalt och nationellt/internationellt. De båda delarna är lika viktiga och symboliseras av en kanelbulle och en stjärna.

Det lokala/regionala arbetet ("kanelbullen") innebär ett arbete med att förbereda en lokal mottagning av vandrare genom att bygga nätverk av turistföretag och föreningar samt intresserade enskilda. Ett påbörjat arbete med inventering, märkning och kartering sammanställs för att strategiska luckor skall kunna identifieras och åtgärdas. Kontakter med grannlänen utvecklas för att stimulera till utveckling av leder även där och se till att de ansluter till varandra på ett bra sätt. Av särskilt strategiskt intresse är att det finns en led som förbinder Dalarna och Gävleborg, med de båda stiftsgårdarna i Rättvik och Undersvik som naturliga knutpunkter. Särskild uppmärksamhet skall därför läggas vid att stimulera till utveckling av den sträckan.

Projektet skall verka för ökad samverkan mellan småföretag i turismsektorn. De företag som levererar delar i turispaket för pilgrimer kommer att inbjudas till nätverksträffar där vi samverkar med Exportrådet och Almi. Exportrådets Gävleborgskontor bidrar utan kostnad i projektet med sitt affärsutvecklingskoncept Exportstegen, som hjälper 1600 företag per år att göra internationella affärsplaner. I samverkan med Exportrådet och Almi kommer företagen att erbjudas en serie om tre halvdagar med affärsutveckling. Målet är att 15 företag, i grupp eller enskilt, genom projektet skall upprätta egna internationella affärsplaner och börja arbeta efter dem.

Det nationella/internationella arbetet ("stjärnan") avses i första hand ske genom deltagande i det internationella pilgrimsnätverket Cammini d'Europa. Deltagande regleras genom ett avtal som omfattar tillgång till internetportal och andra samlade marknadsföringsaktiviteter samt möjlighet att delta i nätverksmöten och konferenser. Projektet skall också medverka aktivt i och vid behov initiera möten och konferenser för att samordna olika intressenter kring pilgrimsvandringar i hela Sverige och övriga Nordeuropa. *Viss marknadsföring av pilgrimsvandringar i främst Gävleborg skall också riktas mot den svenska marknaden.*

8.8 Projektavgränsning

Projektet syftar inte i huvudsak till att bygga nya leder. Dock kan kompletterande insatser för att knyta ihop befintliga leder eller mindre uppröjning samt ledmarkeringar ingå. Där större insatser krävs kan projektet ta initiativ till eller i planeringsfasen stödja skapandet av särskilda projekt. Projektet innehåller inte heller något stöd till enskilda företag längs lederna. Dessa hänvisas i förekommande fall till att söka företagsstöd.

Projektet avser inte att utgöra en riksomfattande samarbetsorganisation för pilgrimsturism i Sverige, men kommer att verka för att en sådan uppstår ur det nätverk av intressenter som vi redan känner till och har kontakter med. En del av de vandringspaket vi ställer samman och marknadsför sig sträcker sig vidare genom Västernorrland/Jämtland och in i Norge. Det uttalade syftet med detta är att etablera Gävleborg som en naturlig startpunkt eller anhalt på en pilgrimsresa mot Trondheim/Nidaros. Vi menar därför att nyttan med denna marknadsföring främst gynnar Gävleborgsregionen.

8.9 Koppling till det regionala näringslivet

Pilgrimstid ek för har under sitt arbete med att främja pilgrimsturismen deltagit i nätverksarbetet inom turismen i Hälsingland och Gästrikland.

Inom projektets ram kommer samverkansföretagen kring pilgrimspaketerna att erbjudas affärsutveckling genom Exportrådet i Gävleborg och Almi, som arbetar med utbildningsverktyget "Exportstegen".

Samverkan sker även med professionella researrangörer när det gäller försäljning och leverans av de resepaket projektet ställer samman.

Projektet eftersträvar en tydlig operativ samverkan med Hälsingegårdsprojektet, Hälsingland Turism, Gästrikland Turism och andra regionala aktörer, för att om möjligt minska antalet kontaktytor för den enskilda entreprenören och undvika dubbelarbete och otydliga budskap utåt. Med pilgrimstemat som grund vill vi förbättra möjligheterna till olika slags natur- och kulturvandringar i Gävleborg.

Under hösten 2008 genomfördes inom ramen för ett Leaderprojekt en serie träffar med information om det planerade pilgrimsprojektet. Dessa samlade 53 deltagare, varav många företagare inom turismbranschen. Till ansökan bifogas även valda delar ur Pilgrimstids mailkorrespondens som styrker intresset från olika turismföretagare. Bilaga 18.

8.10 Koppling till andra projekt/insatser

Hälsingegårdarna motsvarar i hög grad de "Casas Rurales" som i Spanien fått ett uppsving genom pilgrimsvandringarna. Pilgrimslederna passerar genom områden där det finns Hälsingegårdar som erbjuder rum och frukost, eller åtminstone visning. Dessa gårdar når genom projektet en ny målgrupp, och den väntade världsarvsförklaringen kan också samverka med en marknadsföring av "pilgrimsturismen". Vi ser därmed pilgrimsvandringarna som ett naturligt komplement till Hälsingegårdarna och en möjlighet att stärka dem med attraktiva kringaktiviteter. Vi tillför också Hälsingegårdsprojektet en marknadsföringskanal till en ny intressant målgrupp.

Hälsingland Turism och Gästrikland Turism har uppdraget att samlat marknadsföra länet mot en nationell och internationell marknad. Pilgrimstid har haft en fortlöpande dialog med dessa och vi kommer att ha en fortsatt nära samverkan när det gäller att synliggöra pilgrimsturismen utåt.

Pilgrimsturism Europa Gävleborg kommer också att samverka med andra strukturfondsfinansierade projekt i Gävleborg, såsom Wij trädgårdar och Stenegård i Järvsö, två viktiga attraktionspunkter i länet som båda kan besökas av en pilgrimsvandrare och vars inriktning i hög grad anknyter till pilgrimslivets värdegrunder. Vi har också etablerade kontakter med projekten Äkta Medeltid och Häst i Hållbar utveckling – Nordanstigshästen.

Projektet innebär ökad samverkan inom klustret småskalig turism, med tydlig inriktning på att gemensamt nå ut mot en internationell marknad. Pilgrimsvandringar är i jämförelse med annan turism mycket skonsam mot naturen och genererar mycket liten miljöpåverkan genom slitage eller transportutsläpp. De svarar mot en ökande efterfrågan på tystnad och ro, något som Gävleborg kan erbjuda och genom det här projektet exploatera utan att föröda. Det finns också en tydlig folkhälsoaspekt, då vandringar är en hälsosam motionsform som motverkar stress och har låg skadefrekvens.

På hemmaplan har de senaste årens projekt inom pilgrimsturismen inneburit ett etablerat kontaktnät till Hälsingland Turism och dess medlemsföretag, Hälsingegårdarnas olika organisationer, Svenska Kyrkan i Uppsala och Härnösands stift, Katolska kyrkan i Sverige, Ridled Hälsingland, Lokala Resurscentra för kvinnor, lokala församlingar och hembygdsföreningar m m. Genom projektet ges resurser att ytterligare stärka den samverkan.

Sverige/Norden

Det finns en hel del organisationer i Sverige och i Norden som engagerar sig i pilgrimsvandringar. Genom projektet "Pilgrimsturism Europa Gävleborg - PEG" vill Forsa folkhögskola och Pilgrimstid ta aktiv del i att bygga upp ett samlat och utåtriktat arbete, och möten har redan skett med andra aktörer i bl a Östergötland och Skåne. I bilaga 8, Omvärldsbeskrivning, redogörs för andra organisationer som i någon mån arbetar med pilgrimsleder. En del av dem arbetar också aktivt för att koppla lederna till turistisk utveckling, men det saknas ett tydligt samlat grepp.

De viktigaste historiska pilgrimsmålen i Norden är Heliga Birgittas relikskrin i Klosterkyrkan i Vadstena och Olav den heliges grav i Nidaros (Trondheim). På dessa platser pågår ett lokalt och regionalt arbete med huvudsaklig fokus på själva pilgrimsmålet (destinationen), och eventuellt kommer dessa båda att ingå i ett planerat projekt inom InterReg IVC, kallat Coesima. Vi har en överenskommelse om gemensamt erfarenhetsutbyte med Coesima genom Vadstena Pilgrimscentrum. Visst projektarbete har också skett kring pilgrimslederna både t ex vid Klosterleden i Östergötland, pilgrimsleder inom Lunds stift och Pilgrimsleden S:t Olof genom Jämtland. Ingen har haft tillräckliga resurser för att i större utsträckning samordna aktiviteter kopplade till själva resandet/vandringen på nationell nivå, men det finns ett ömsesidigt intresse av att så sker. Pilgrimstid är medlem i föreningen Pilgrim i Sverige, där

Elisabeth Andersson från Pilgrimstid även är styrelseledamot. Pilgrim i Sverige stödjer tanken att Pilgrimstid står som samordnare för ett svensk/nordeuropeiskt samarbete med Cammini d´Europa. (Bilaga 17: Stödförklaring från Pilgrim i Sverige).

Internationellt

Cammini d´Europa är i södra Europa främst ett samarbete mellan LAG-områden inom ramen för EU:s Leaderprogram. Det praktiska arbetet drivs av en organisation som LAG-områdena bildat tillsammans, som heter GEIE och har sitt säte i Parma i Italien. Samarbetet har ett upplägg som i praktiken gör det omöjligt för svenska Leadergrupper att delta, då de svenska Leaderområdena är alltför små. De 20-talet Leaderområden som är fullvärdiga partners i Cammini d´Europa har pilgrimsarbetet som en central del av sin strategi. Dessa betalar ca 100.000 Euro per år till GEIE, som driver det övergripande projektet och som bland annat arrangerar flera årliga konferenser och festivaler, medverkar vid olika turistmässor med stora montrar, driver informationskontor i Rom och Santiago de Compostela och ger ut färgrika broschyrer på flera språk. Varje LAG-område satsar också stora pengar på sitt lokala pilgrimsarbete och har ofta särskilda samordnare anställda just för detta. Man har också inom varje land ett samordningsarbete för respektive pilgrimsled, Caminos de Santiago och Via Francigena.

LAG Intryck Hälsingland var det enda svenska Leaderplusområde som samverkade med Cammini d´Europa under föregående programperiod, och det skedde via ett "hängavtal" med tre galiciska LAG-grupper. Genom det fick man möjlighet att marknadsföra ett hälsingskt pilgrimsresepaket i den tryckta broschyren samt att lägga in svensk information på webbportalen, utan att betala en full andel av de övergripande kostnaderna för aktiviteter som vi bara hade begränsad nytta av. Det fanns inte heller resurser till att delta i alla de konferenser och arrangemang som genomfördes (delvis med hjälp av egna medel kunde Pilgrimstid dock delta vid sammanlagt 7-8 tillfällen).

Även om det finns ett dokumenterat intresse för pilgrimsleder och vandringar i minst en dryg handfull av de cirka 65 blivande LAG-områdena i Sverige, troligen fler, är det rimligt att anta att inget av dem kan eller vill satsa de resurser som krävs för att delta fullt ut i Cammini d´Europa (f n minst 100.000 Euro). De flesta fokuserar på att återskapa lokala ledsträckningar och bygga upp en lokal mottagningsorganisation, och ett fullt medlemskap i Cammini d´Europa innebär då höga kostnader till begränsad nytta. Samtidigt finns det på många håll ett stort intresse för kontakter ut i Europa kopplat till intresset för pilgrimsvandringar. PEG-projektet kommer att fungera som en länk mellan Cammini d´Europa och olika svenska pilgrimsaktörer, i syfte att hitta former för ett starkare genomslag för svenska/nordiska pilgrimsleder i det arbetet.

PEG-projektet avser att arbeta med att forma en samlingsorganisation (ett nätverk) för alla dem som jobbar med pilgrimsleder/pilgrimsturism i Sverige, och att hitta former för att gemensamt synliggöra det svenska utbudet inom ramen för det transnationella Cammini-samarbetet. Lokala Leaderprojekt (och andra projekt) skulle då kunna formas för att dels arbeta med de lokala lederna, dels köpa andelar i en gemensam marknadsföring av svenska pilgrimsvandringar. Denna marknadsföring skulle kunna ske både genom Cammini d´Europa och via andra kanaler.

Kontakt och intresse för samverkan finns från flera håll i Sverige; t ex två projekt som håller på att formas i Medelpad, flera projekt i Jämtland, Roslagen, Vadstena, Sommenbygden, Folkungaland, Växjö stift och Lunds stift.

Även grupper i bland annat Tyskland och Norge har visat intresse för samarbete med Pilgrimstid, och Cammini d´Europa ser ett värde i att Pilgrimstid tar på sig en roll som kontaktpunkt även för dessa och blir deras huvudsakliga samarbetspartner i norra Europa. Då diskussionerna på Cammini d´Europas möten ofta sker på italienska och spanska behöver samtalen med nordeuropeiska partners ha ett eget forum.

Inom Cammini d´Europa finns delade meningar om vad som är en rättvis fördelning av projektets övergripande kostnader. Många ser ett stort värde i att projektet utvidgas med partners i norra Europa, och har stor förståelse för våra speciella förutsättningar. Andra anser att om svenska LAG-grupper vill vara med på resan måste de betala samma "biljettpreis" som alla andra. Vi bedömer att det kan finnas möjligheter till en uppgörelse där svenska partners betalar bara för de delar av paketet som har störst värde för oss. Avtalsförslaget till Pilgrimstid Sverige, ekonomisk förening från GEIE för åren 2009-2011 innehåller en serviceavgift på € 18.500 för 2009 samt € 6.000 vardera för 2010 och 2011, vilket ger Pilgrimstid ek för en begränsad tillgång till samarbetet i Cammini d´Europa, men där ingår de för oss mest intressanta delarna: katalogen och Internetportalen, samt nätverket för Europas pilgrimsleder.

Därutöver kan vi köpa oss ytterligare utrymme för fler marknadsföringspaket etc samt delta vid transnationella nätverksmöten och arrangemang i den utsträckning vi bedömer det som värdefullt.

Även om fortsatta förhandlingar med GEIE behöver föras inom projektets ram, ser vi åtminstone en möjlighet att genom en utvidgning av avtalet till rimliga kostnader ge pilgrimsaktörer i hela Sverige tillgång till marknadsföringskanalerna och nätverksaktiviteterna i Cammini d'Europa. Efter projekttidens slut 2011 kan man tänka sig ett fortsatt samarbete inom ramen för antingen ett Interreg-projekt, ett transnationellt projektarbete inom Leaderramverket eller i form av ett nytt strukturfondsprojekt. Det bör ligga i projektets uppdrag att i god tid sondera förutsättningarna och lägga förslag till hur ett fortsatt utvecklingsarbete efter 2012-01-01 skall organiseras och finansieras.

8.11 Resultatspridning

Utöver medverkan i den internationella projekt databasen kommer projektet att marknadsföras på föreningen Pilgrimstids hemsida, som också finns kvar efter projekttiden. Därutöver sker resultatspridning genom lokala möten och träffar. Delrapporter och slutrapport samt utvärdering kommer att offentliggöras via internet och sammanfattningar tryckas upp i form av enklare broschyrer samt i elektroniskt format. Dessutom kommer information om projektet att ingå i de vandringshandböcker som tas fram och som kan komma att användas en längre tid.

8.12 Uppföljning/Utvärdering

Upphandling av extern utvärdering kommer att ske. Vi kommer också att arbeta med en löpande egenutvärdering.

9. Tids- och aktivitetsplan samt kostnader för detta

Projektstart sker formellt 2009-03-01, då aktiviteter under våren om möjligt bör inrymmas i projektet. Såväl Pilgrimstid som Forsa folkhögskola genomför förberedande aktiviteter, kontaktmöten och studieresor som vid positivt beslut ingår i projektet. Rekrytering av personal sker under våren för att anställningsbeslut skall kunna tas kort efter besked om strukturfondsstöd, med anställningsstart 2009-07-01 för den andre halvtidsanställda vid folkhögskolan och somliga av de ledansvariga.

Genom anställning i Pilgrimstid ek för alternativt upphandling rekryteras ansvariga för fyra olika delsträckor genom Gävleborg: Hamrånge/Gävle, Färila, Kårböle samt Älvkarhedleden med en fortsättning på Dalasidan mot Rättviks stiftsgård. Turispaket utvecklas, kvalitetssäkras, paketeras och marknadsförs. Ledbeskrivningar sammanställs, mångfaldigas och sprids. Detta arbete pågår under hela projekttiden.

Kontakten med Cammini d'Europa utvecklas genom deltagande i ett urval av deras nätverksaktiviteter i Sydeuropa. Kontakter utvecklas med andra pilgrimsintressenter i Sverige och Nordeuropa. Projektpersonalen deltar i möten och arrangerar egna sådana där det bedöms gagna projektets syften.

Under 2011 inriktas nätverksaktiviteterna på att lägga en grund för fortsatt utvecklingsarbete, utvärdera betydelsen av samarbetet med Cammini d'Europa och förhandla villkoren för fortsatt samverkan. Efter projekttidens slut 2011-12-31 kan man tänka sig ett fortsatt samarbete inom ramen för antingen ett Interreg-projekt, ett transnationellt projektarbete inom Leaderramverket eller i form av ett nytt strukturfondsprojekt. Det ligger i projektets uppdrag att i god tid sondera förutsättningarna och lägga förslag till hur ett fortsatt utvecklingsarbete efter 2012-01-01 skall organiseras och finansieras.

Egen personal

Forsa folkhögskola är formellt projektägare och anställer den övergripande projektledaren.

I projektet skall finnas tre projektledare/samordnare på vardera halvtid, två anställda av Forsa folkhögskola och en av Pilgrimstid. Den ena tjänsten på folkhögskolan avser (från 1 mars) Per-Olof Andersson, idag lärare på folkhögskolan och med ett brett kontaktnät inom Pilgrims-Sverige och inom Cammini d'Europa. Den andra projektledaren/samordnaren nyrekryteras med tillträde 1 juli 2009, då beslut om strukturfondsstöd beviljats. Ekonomistödet (fakturabetalning, kontering, uttag av rapporter och annat rekvisitionsunderlag etc) utförs av landstingets ekonomiavdelning.

Pilgrimstid medverkar med egen befintlig personal, i första hand Elisabeth Andersson på omkring halvtid men också andra, samt anställer på timbasis de "ledansvariga" i de fall den lämpligaste personen inte har F-skattsedel. Resurser i Pilgrimstid budgeteras för motsvarande knappt en halvtid projektresurs (660.000) samt för webbtjänster, främst att lägga in uppgifter i den internationella databasen (300.000) kopplad till Internetportalen. Arbetstid i Pilgrimstid avsätts även för att ha den huvudsakliga kontakten med CdE och medverka i samordningen av det lokala arbetet längs lederna. Av de anställda i Pilgrimstid

arbetar Elisabeth Andersson i projektet på hela sin halvtid, medan Ulf Krantz och Ingrid Sonerud via timredovisning avsätter en del av sin arbetstid åt Pilgrimstid för medverkan i projektet. Genom att dela upp projektarbetet på flera personer tillvaratas och överförs P-O:s och Elisabeths erfarenhet och kontakter, samtidigt som projektet blir mindre sårbart än om en enda person har hela ansvaret.

Arbetsuppgifterna fördelas i detalj i samråd mellan projektmedarbetarna och styrgruppen efter rekrytering. Kompetensprofilen hos de nyrekryterade medarbetarna styr i någon mån vilka arbetsuppgifter som det är mest ändamålsenligt att upphandla externt.

Lokalt ledansvariga

För att kunna arbeta med en hel ledsträckning krävs att ingen länk i kedjan brister, och även om det finns ett stort ideellt engagemang på många håll kan man inte förlita sig helt på ideella insatser om man vill säkerställa resultat. Genom projektet vill vi ha möjlighet att på timbasis anlita lokalt ansvariga som utvecklar sin ledsträcka, både genom inventering/kartering, praktiskt iordningställande, nätverksbildning och aktiviteter. Vi avsätter 792.000 för fyra olika delsträckor genom Gävleborg (Hamrånge/Gävle, Färila, Kårböle, samt Älvkarhedleden med en fortsättning på Dalasidan mot Rättviks stiftsgård), samt för samordning av detta arbete. Ca 100.000 kronor per delavsnitt är ett riktmärke, men omfördelning bör kunna ske beroende på var behoven är störst och det lokala engagemanget visar sig vara mest konstruktivt. Rekrytering till uppdraget som ledansvariga genomförs som en upphandling, men vi räknar med att lämpligaste person inte alltid är någon som har F-skattsedel och budgeterar därför beloppet på Egna tjänster (anställda hos Pilgrimstid). Om det i något fall befins mer effektivt kommer arbetet istället att utföras som köpta tjänster, vilket i så fall stäms av med stödmyndigheten.

För materialkostnader samt resor och maskinkostnader i samband med ledupprustning och -underhåll avsätts en särskild post i budgeten på 100.000. Beslut om vilka kostnader som skall tas där fattas av projektledningen på förslag från de lokalt ledansvariga.

Egen personal	2009	2010	2011	Totalt
0,5 projektledare (Forsa) fr o m 2009-03-01-2010-06-30	200000	120000		320000
0,25 projektledare (Forsa) fr o m 2010-07-01		60000	120000	180000
0,5 samordnare (Forsa) fr o m 2009-07-01	120000	240000	240000	600000
0,5 samordnare (PT ek för) fr o m 2009-03-01	165000	198000	198000	561000
Webbtjänster, lägga in i och uppdatera databas (PT ek för)	66000	79200	79200	224400
Arbetsledning o administration PT	66000	79200	79200	224400
Ledansvariga plus samordning	79200	158400	158400	396000
0,05 ekonomistöd (landstinget)	21500	25800	25800	73100
Summa	717700	960600	900600	2578900

Köp av tjänster

Serviceavgifter GEIE

Cammini d´Europa har erbjudit Pilgrimstid ett samverkansavtal, som avser deltagande i den internationella databasen, broschyrmaterialet och CdE-nätverket. Avtalsförslaget mellan GEIE och Pilgrimstid ek för omfattar i dagsläget €18.500 för 2009 samt € 6.000 vardera för 2010 och 2011. Beloppen betalas i Euro och kan därför variera med kronkursen. Här söks för dagens nivå 11,24, avrundat uppåt. Därutöver tillkommer serviceavgifter vid deltagande i projektets marknadsföringsaktiviteter samt vid köp av ytterligare annonsplats, vilket är vår ambition då vi vill producera och marknadsföra fler paket än idag. Här upptas 50.000 i budgeten.

Samarbetet med projektet Cammini d´Europa är grundbulten i hela pilgrimsprojektet. Att serviceavgiften till GEIE bedöms som stödberättigad är en nödvändig förutsättning för projektet, varför detta måste klarläggas hos Nutek redan före projektbeslut.

Övriga tjänster

Vi ser behov av att köpa in en del övriga kompetenser också, i de flesta fall genom enkel upphandling där några tänkbara leverantörer tillfrågas innan köpbeslut tas. Det gäller juridisk rådgivning i en del fall, översättningstjänster, föreläsningar eller annan expertmedverkan vid utbildningar och konferenser, karteringskompetens, marknadsföring etc. För detta avsätts totalt 140.000.

För utvärdering avsätts 25.000, denna tjänst upphandlas också enligt LOU.

Externa tjänster	2009	2010	2011	Summa
Serviceavgifter (GEIE)	210000	67500	67500	345000
Extra marknadsföring GEIE		50000		50000
Bokföringstjänster köpt av Pilgrimstid	10000	15000	15000	40000
Övriga konsulter	40000	55000	45000	140000
Utvärdering			25000	25000
Summa	260000	187500	152500	600000

Investeringar

Inga fasta investeringar i form av byggnader eller infrastruktur skall genomföras i projektet. Materiel till de mindre upprustningar av leder m m som planeras definieras enligt vår bedömning inte som investeringar utan tas upp under Övriga kostnader. För inköp av dator och kontorsmöblemang 2009 budgeteras 20.000 kronor.

Investeringar	2009	2010	2011	Totalt
Möbler, dator	20000			20000

Lokalkostnader

Avser endast kontorsplats för de anställda projektledarna. En lokal på 30 kvadratmeter på Forsa folkhögskola avsätts helt för projektet under projekttiden.

Lokalkostnader	2009	2010	2011	Summa
Kontor	20000	24000	24000	68000

Övriga kostnader

Internationella resor

Att delta i det internationella samarbetet med Cammini d´Europa kräver en hel del resor till projektets möten, och det är en viktig del av nätverksbildningen. Sådana möten äger rum flera gånger per år på olika platser i södra Europa, oftast i Rom eller Santiago de Compostela men ibland även på andra platser. Programmet för dessa möten är inte fastlagda, men vi vet från tidigare kontakter att det kommer flera inbjudningar/kallelser per år och vi kommer då att behöva välja ut vilka som är viktigast att delta på.

I budgeten har vi räknat med en snittkostnad på 10.000 kronor per person och resa (2-5 övernattningar per gång). Vi räknar med flygkostnader på ca 3.000 per resa, hotellkostnader på ca 4.000 och övriga kostnader som mat och lokala transporter för ca 3.000 per resa. Vi har räknat med utgångspunkt från deltagande av tre personer vid två möten per år (60.000 kronor per år). En viss kontinuitet är nödvändig men vi ser det också som angeläget att göra fler personer delaktiga även i de internationella kontakterna, så det blir inte samma tre personer som åker vid alla tillfällena. Under 2010 och 2011 vill vi för att öka delaktigheten också kunna ta med cirka fem personer (främst lokalt aktiva i projektarbetet) till ett möte per år, då mot en viss egenavgift. För detta avsätts brutto 25.000 kronor vardera under 2010 och 2011. Då såväl flyg- som hotellpriser varierar och kronans kurs mot euron också kan ställa till det, är dessa kostnader mycket svåra att säkert beräkna i förväg. Vår tanke är att om kostnaderna

överstiger 10.000 per resa får vi minska på antalet resor eller deltagare, men om de blir billigare kan det ge utrymme för lite fler deltagare vid någon av resorna.

För att ytterligare vidga vårt kontaktnät i Europa kan även resor till andra organisationer med koppling till pilgrimsvandringar bli aktuella under projektets gång. Intressanta projektkontakter utom Norden finns bl a i Tyskland och Polen.

Resor inom Sverige/Nordeuropa

För att kunna "ta ledningen i uppbyggnaden av en europeisk nod" för Cammini d´Europa behöver vi ha beredskap att delta i möten med olika projekt och grupper runtom i Sverige, liksom i Gävleborg. Vi har avsatt ca 35.000 kronor per år för resor, övernattningar och vissa möteskostnader i samband med sådana träffar. Därutöver behöver projektpersonalen avsätta en hel del av sin arbetstid för resor till sådana möten samt telefonsamtal och mailkontakter. Vid resor i egen bil tillämpas landstingets reseersättning, alternativt används hyrbil. Om en eller två personer reser, används allmänna kommunikationer där så är möjligt.

Marknadsföring

Projektet bör också genomföra viss marknadsföring i Sverige, dels genom köp av annonsplats i t ex Hälsingland Turisms och Gästriklands Turisms material och dels genom produktion av en särskild hemsida för pilgrimsturism samt visst eget mässmaterial som rollups, enklare broschyrer etc. För detta har avsatts 30.000 kronor per år.

Etapphandböcker

Vi vill också ta fram två mer detaljerade vandringshandböcker av den typ som är vanliga på andra pilgrimsleder. Där beskrivs lämpliga dagsetapper med detaljerad karta och beskrivning av aktuella sevärdheter och serviceanläggningar, samt ges en webbadress för aktuella upplysningar/erbjudanden. Därtill fasta avsnitt med bl a allmän regional information, pilgrimskunskap etc. För att producera dessa böcker har avsatts 100.000 kronor. En första upplaga trycks och distribueras/säljs inom projektets ramar. De immateriella rättigheterna till innehållet överläts därefter till Pilgrimstid ek för som har att förvalta innehållet, vid behov uppdatera det och på andra sätt finansiera eventuella kommande upplagor.

Internationella konferenser

Inom ramen för det internationella samarbetet vill vi också kunna välkomna våra partners hit. Den resande parten betalar själv för resor, hotell, huvudsakligen även måltider m m, men vi behöver ändå avsätta resurser för det lokala mottagandet i form av diverse aktiviteter och arrangemang. Vi räknar med en mindre grupp av ansvariga inom Cammini d´Europa under 2010 (25.000 kr) och något större arrangemang under 2011 (50.000 kr). Då räknar vi med att inbjudan går ut till hela Cammini-nätverket. I sådana sammanhang är det kutym i Sydeuropa att lokala myndigheter representeras i form av minst kommunalråd, helst landshövding och gärna regeringsmedlemmar, ärkebiskop eller motsvarande. Vi hoppas på sådan medverkan från svensk sida även vid arrangemang inom projektet.

Upprustning av leder

Några större nydragningar av leder inryms inte i detta projekt. I de ledansvarigas uppdrag ingår inventering, kartering och bedömning av behov samt kompletterande ledmärkning och viss underhållsröjning. För detta krävs inköp av ledmarkeringar, stolpar, bensin, röjsågsbränsle etc. I budgeten avsätts 100.000 kronor på tre år för upprustning av leder, vilket kan innefatta nyrojning av enstaka ledavsnitt som bedöms strategiskt viktiga. I huvudsak skall dock röjning av nya ledavsnitt hanteras utanför projektet.

Telefon m m

Projektledarkontor inrättas på folkhögskolan och nödvändig kontorsutrustning införskaffas. Ett nytt särskilt mobilabonnemang inrättas för projektet och trådlöst internet införskaffas för möjlighet till kontaktarbete och uppdatering av hemsida etc även under resor. Telefonabonnemanget/numret bör efter projekttiden kunna användas vidare för uppföljande verksamhet hos någon som då även övertar telefonen. Det kan vara Pilgrimstid Sverige, ek för, eller ett kommande projekt med likartad inriktning med samma eller ny huvudman. Beslut om mest ändamålsenlig användning av restutrustning tas av projektägaren vid projektavslut. Restvärdet torde bli försumbart.

Övriga kostnader	2009	2010	2011	Summa
Internationella resor	60000	85000	85000	230000
Resor m m i Sverige/Nordeuropa	30000	35000	35000	100000
Marknadsföring i Sverige	30000	30000	30000	90000
Etapphandböcker		50000	50000	100000
Konferensarr		25000	50000	75000
Ledupprustning	20000	40000	40000	100000
Telefon, kontorsutrustning etc	20000	15000	15000	50000
Summa	160000	280000	305000	745000

Intäkter

Vi ser möjligheter för projektet att ta in intäkter från några olika källor:

1. genom försäljning av annonsplats i broschyrer och på hemsidor
2. genom provision på sålda pilgrimspaket som levereras av professionell researrangör
3. genom egenavgifter från projektdeltagare på resor till pilgrimsevenemang i Europa

Att ta in dessa intäkter betraktar vi som avgörande för att delar av projektets verksamhet skall kunna fortleva inom Pilgrimstid ek för efter projektiden. Vi bedömer dock marknaden för att ta ut avgifter som ganska svår under det tidiga skede som projektet verkar under.

Intäkter	2009	2010	2011	Totalt
Intäkter		10000	20000	30000

Kostnadssammanställning och finansiering

Kostnadsslag	2009	2010	2011	Totalt
Egen personal	717700	960600	900600	2578900
Externa tjänster	260000	187500	152500	600000
Lokaler	20000	24000	24000	68000
Investeringar	20000			20000
Övriga kostnader	160000	280000	305000	745000
Summa kostnader	1177700	1452100	1382100	4011900
Avgår intäkter		10000	20000	30000
Totalt	1177700	1442100	1362100	3981900
Finansiär	2009	2010	2011	Totalt
Region Gävleborg	588850	721050	681050	1990950
Strukturfonden	588850	721050	681050	1990950
Totalt	1177700	1442100	1362100	3981900

Mål för projektet

Att ange mätbara mål i projekt av det här slaget är alltid svårt, särskilt när det kommer till arbetstillfällen. Vi tror att tre nya företag kan komma att starta med anknytning till pilgrimsvandringar (men säkert även annan turism). Vi tror att ett av dem kan drivas av en kvinna, ett annat av en man och

det tredje ha delat ägande. I dessa kan det komma att sysselsättas tre kvinnor (varav en med utländsk bakgrund) och två män.

10.1 Indikator	Kvinnor	Män	Antal
Antal nya arbetstillfällen (fördelat på kvinnor och män)	3	2	5
Antal nystartade företag (fördelat på kvinnor och män)	1	1	2
Antal nystartade företag med delat/mixat ägande			1

Vi förväntar oss därutöver att projektet bidrar till en positiv utveckling för flera företag inom den småskaliga turismen, men detta kommer inte att kunna mätas som nya arbetstillfällen skapade genom detta projekt.

Mätbara effekter i övrigt är:

Antalet färdiga resepaket som kan marknadsföras ut i Europa

Antal sålda sådana paket

Antal mil sammanhängande karterade vandringsleder

Färdigställda etapphandböcker

Antal medverkande entreprenörer/föreningar och liknande

Antal nordeuropeiska partners som via Pilgrimstid samverkar med Cammini d´ Europa.

Antal företag som genomgått Exportstegen och upprättat internationell affärsplan.

11. Horisontella kriterier

Svar på ansökningsblankettens frågor när det gäller de horisontella kriterierna.

Jämställdhet. 1. De nya arbetstillfällen beräknas tillfalla kvinnor i högre grad än män, vilket kan mätas. 2. Genom att nyttja kontaktnätet för lokala och regionala resurscentra för kvinnor i vårt kontakttarbete vill vi säkerställa att kvinnor på ett tidigt skede informeras om och engageras i projektets verksamhet, i minst lika hög grad som män. Vid rekrytering av projektpersonal och andra medverkande i projektet kommer en jämn könsfördelning att eftersträvas. Landstingets jämställdhetspolicy gäller även för projektets verksamhet. 3. Merparten av aktiviteterna genomförs på jämställda villkor, men grundat på tidigare erfarenheter förväntar vi oss högre deltagande bland kvinnor än bland män. 4. Då småskalig turism är en bransch med hög andel kvinnor, tror vi att skapade arbetstillfällen i högre grad kommer kvinnor än män tillgodo (3 kvinnor resp 2 män).

Integration och mångfald. 1. Av de nya arbetstillfällena beräknas ett tillfalla en kvinna med utländsk bakgrund. 2. Pilgrimstraditionen ger en stor kontaktyta inte minst mot de invandrargrupper som har en katolsk identitet, som härigenom kan nås med information om projektet och engageras i verksamheten. Pilgrimsvandringar kan med fördel genomföras med etniskt blandade grupper vilket bidrar till ökad förståelse. Tolerans och respekt för andras tro och andra olikheter ingår som en del i pilgrimens förhållningssätt till sina medmänniskor. Landstingets policy för integration och mångfald gäller även för projektets verksamhet.

Särskild uppmärksamhet kommer också att läggas vid metoder för att integrera funktionshindrade i pilgrimsaktiviteter. 3. Språkkunskaper kommer att vara en tillgång när utländska turister gästar regionen, vilket ger utrikes födda en möjlighet att etablera verksamhet på området. 4. Projektets resultat kan bidra till ökad förståelse mellan olika etniska grupper och öppna nya möjligheter till arbetstillfällen även för utrikesfödda.

Miljö. 1. Projektet avser att stimulera tillväxten av en miljövänlig och hållbar turism genom att öka antalet turister som väljer detta energisparande semesteralternativ. 2. All marknadsföring och allt kontaktbyggande syftar till att stimulera till vandringsturism. 3. Deltagande i pilgrimsvandringar medverkar till att öka medvetenheten om naturens skönhet och skörhet, vilket stimulerar till miljö-engagemang. Verksamheten i sig nyttjar naturen utan att exploatera eller förstöra den, vilket höjer dess värde som orörd miljö. 4. Planerade inventeringar kommer att uppmärksamma i vilken mån Natura 2000-områden berörs och hur deras naturvärden i så fall kan lyftas fram inom projektet.

Folkhälsa. 1. På grund av svårigheten att mäta folkhälsa och koppla dem till projektets aktiviteter avstår vi från att mäta denna indikator. 2. Vandring och ritt har en dokumenterat positiv effekt på utövarnas hälsa, så alla våra insatser för att öka pilgrimsvandrandet har en direkt positiv inverkan på folkhälsan. 3 Vi vill verka för att pilgrimsvandringar ingår som ett element i aktiv rehabilitering av

långtidssjukskrivna. Det finns goda exempel på att människor som leder av stressrelaterade sjukdomar eller övervikt uppnått bättre hälsa genom att delta i pilgrimsvandringar/ritter.

12. Förväntade resultat

12.1 Förväntade resultat efter projektperioden

Nya företag har startat och befintliga företag har vuxits/utvecklats, särskilt på exportmarknaden. Gävleborg ingår i ett större transnationellt utvecklingsprojekt kring pilgrimsleder med flera samarbetspartners i såväl Sverige som i andra länder. Vandrandet har ökat och medför märkbara positiva effekter på turismnäringen i Gävleborg och närliggande län.

12.2 Förväntad verksamhet efter projektperioden

Efter projektperioden förväntar vi oss att flera sammanhängande vandrings- och ridleder sträcker sig genom hela Gävleborg och ansluter till grannlänerna på strategiska punkter. Etappvandringar finns utförligt beskrivna för självguidande vandrare, och det finns en organisation för att ge pilgrimer service i form av guidning, mat och logi längs hela vägen. Där så behövs finns service för att hämta vid leden för boende på annan plats och skjuts tillbaka till rätt plats, liksom för hjälp med transport av packning. Servicen ges av tidigare företag som utökats eller av nystartade företag. Lederna används både för längre pilgrimsvandringar, kortare arrangemang och för lokalbefolkningens regelbundna friluftsliv.

12.3 Förväntade effekter på sikt

Vandringslederna mot Olov den heliges grav i Nidaros (Trondheim) är efter projekttiden på väg att bli lika kända bland världens pilgrimsvandrare som vägarna mot Santiago de Compostela och Rom, och Gävleborg har etablerats som en lämplig utgångspunkt eller etapp för vandringar mot Nidaros. Vi har också bidragit till ett utökat natur- och kulturvandrande även vid sidan av pilgrimstemat. Detta innebär nya hållbara arbetstillfällen i glesbygd. Pilgrimsvandrandet har etablerats som en behandlingsmetod vid stresssymptom och dålig hälsa, vilket leder till att människor blir friskare och mer harmoniska.

Bilagor till ansökan:

- 1 Riskanalys
- 2 Kostnadsspecifikation
- 4 Underlag som styrker undertecknarens rätt att företräda Landstinget Gävleborg
- 5 Beräkningsunderlag för administrativa kostnader samt lokalkostnader hos projektägaren
- 6 Upphandlingspolicy för Pilgrimstid ekonomisk förening
- 7 Beräkningsunderlag för reskostnader
- 8 Redogörelse för tidigare stöd till pilgrimsprojekt
- 9 Samverkansavtal mellan Forsa folkhögskola/Landstinget och Pilgrimstid ek för
- 10 Avtalsförslag från GEIE
- 11 Omvärldsbeskrivning: andra organisationer som arbetar med pilgrimsfrågor
- 12 Kort förstudierapport för projektet Ways of Europe (2005)
- 13 Reserapport från Rom maj 2006
- 14 Slutrapport från projektet Ways of Europe 2005-2007
- 15 Catalogue 2007/08
- 16 Slutrapport från kompetensutvecklingsprojekt inkl Cammini d´Europas besök i februari 2008
- 17 Stödförklaring från Pilgrim i Sverige (riksföreningen)
- 18 Stödförklaringar från lokala och regionala partners
- 19 Exempel på pilgrimspaket som redan tagits fram för Stråsjöleden och Älvkarhedsleden.

Mer information om projektet:

Provisorisk webbsida för information om projektet: www.pilgrimsturism.nu

Kontaktadress:

Pilgrimstid Sverige, ekonomisk förening,
C/o Andersson, Fältvägen 6, 820 65 FORSA
Tel: 076-133 07 08 Elisabeth Andersson

Epost: info@pilgrimstid.nu eller pilgrimstid@hotmail.com
www.pilgrimstid.nu

Pilgrimstid